

נפרדים מזמי (שמואל) הרשמן בן צבי

עם זמי היה לי קשר מיוחד. בהיותי בת כיתה של דינה, וחברה קרובה. ליוויתי אותו מקרוב, במיוחד מאז יצא לפנסיה ממפעל הבונים, אז גייסתי אותו להתנדב בארכיון. ביקרתי הרבה בביתו, והיו לנו שיחות מרתקות.

זמי נולד במרץ 1925 בעיר דורטמונד בגרמניה, להוריו סבינה ונפתלי.

בהיותו בן חמש עברה המשפחה לאסן.

ילדותו של זמי עברה בצל התחזקות המשטר הנאצי, וגזרותיו. אביו נפטר כשזמי היה בן שבע, והמשפחה סבלה מעוני ומאנטישמיות. זמי הרגיש עצמו אחראי על אימו ועל אחותו פאולה, הצעירה ממנו בשנתיים, ועזר ככל יכולתו.

המשפחה גורשה בחוסר כל לשטח מפורז בגבול פולין, ובנס זמי נבחר, בגלל היותו יתום מאב, להימלט ב"קינדר טרנספורט".

בדרך לא דרך הגיע לאנגליה, בן שלוש-עשרה. למרות כל מאמציו להציל את אחותו ולהביאה לאנגליה, המלחמה פרצה לפני שהמהלך הושלם, והאם והאחות ניספו. עד יומו האחרון נשא זמי את המשא הזה על ליבו.

לימים הגיע לגורסי ליז, שם פגש את שוש היפה והמטופחת מגלזגו.

ב-1943, בהגיעו לגיל 19, גויס לצבא הבריטי, והתנדב לבריגדה. במסגרת זאת לחם נגד הנאצים, ופעל בארגון "הבריחה" לשיקום והבאת פליטי מחנות המוות לדרום צרפת, למקומות הריכוז של עליה ב'. חוויות עזות נשאו עימו מהתקופה ההיא.

זמי התחתן עם שוש בנובמבר 1945, כשרכשו היחיד חליפת מדים שקבל מהצבא הבריטי, עם השחרור. הם עלו ארצה באונייה "טטי" בספטמבר 1947, כששוש בהריון מתקדם. חודש אחרי שהגיעו להכשרה בכפר בלום, נולד עמי.

המשפחה גדלה עם הצטרפותן של אורה ודינה, כשזמי תורם ככל יכולתו לבניית החזון, מדינת ישראל והקיבוץ הצעיר כפר הנשיא. אב מסור ואיש משפחה למופת. כבר בשנות החמישים החלוציות, כחבר מזכירות, התעקש שהישיבות הקבועות שהתקיימו בימי שישי אחה"צ, יסתיימו בחמש. זה זמן המשפחה והילדים.

שוש וזמי בנו בית חם, ודלתם הייתה פתוחה לכל בודד. הם אימצו את אלף דוברינר ודאגו לו לאורך שנים, את טוביה אשתמוע, וצעירים רבים.

זמי מילא תפקידים מרכזיים רבים במשק. בשנת 1949 יצא להכשרה ממושכת בניהול מטעים לעצי פרי, וניהל מבראשית מטע מגוון של עצי פרי שונים, בשיטה חלוצית של ניסוי וטעיה, באדמת הבזלת הקשה. מספר פעמים כיהן כמרכז המשק, ובתפקידים רבים נוספים.

בהיותו נעים הליכות, בעל רגישות ואוזן קשבת לכל אדם, התאים זמי גם למשימות כלכליות וגם לחברתיות, וגויס לתפקידים רבים ומגוונים, אותם מילא במסירות רבה.

בשנות השמונים עבר מהחקלאות לתעשייה, כשהתבקש לעבוד במפעל "הבונים" כמנהל מחלקת כוח-אדם. שם הוא מיצה את יכולותיו הבין-אישיות, כאיש קשר בין ההנהלה לוועד העובדים, כולל בטיחות, הדרכות, טיפול בתאונות עבודה, וכד'. הפועלים זכו למנהל תומך, העושה ככל יכולתו למענם. עד היום זוכרים אותו רבים מהפועלים מחצור באהבה ובהערכה עצומה. "איש מדהים, צדיק, תמיד ראה את האדם וקשייו, ועשה למענו מעל ומעבר". זמי כיבד אותם ביחס אישי ורגיש, אירגן למענם טיולים, ותמיד הבין את מצוקת הפרט. בתקופות משבר במפעל, הפועלים שיתפו פעולה עם גזרות הנהלת "הבונים", רק בזכות הערכתם ליושרה של זמי. כמה מהם נמצאים איתנו היום לחלוק לו כבוד אחרון.

לאורך שנים סעד זמי במסירות נדירה את שוש, בביתם הנעים והמטופח, כפי שהבטיח לה כשהייתה צלולה. כיום מקובל שעדיף לקשיש להישאר בביתו, אך זמי נלחם על כך בתוקף, מול מוסדות הקבוץ, ועשה זאת בדרכו. הוא גם תרם מניסיונו לוותיקי הגליל המתמודדים עם מצב דומה, של בן או בת זוג החולים בדמנציה.

במאי 2015 שוש נפטרה.

כשהגיע זמנו של זמי לצאת לפנסיה, הוא שמח להתנדב בארכיון, ותרם סיפורים רבים מחוויותיו ומידיעותיו על התפתחות כפר הנשיא, מימים ראשונים.

זמי, שהיה איש של הקשבה לדעות שונות ומציאת פשרות, מצא את עצמו לעת זיקנה, שלא בטובתו, במשפט מתמשך מול הקיבוץ, מצב שפגם במעמדו ובמצב רוחו. נחמה מצא בביתו החם והנעים, בטיפול המסור של סוניה, בביקורים בבית וותיקי הגליל, במפגש, ובמספר ידידים. עמי בא לעיתים תכופות ככל שיכול, ואורה ודינה שמרו על קשר הדוק מרחוק. בשנים האחרונות הדסה ליוותה ופקחה עין, עם לבה החם.

זכיתי, והוא שיתף אותי בקורות חייו ובסיפורים רבים ולא קלים על אירועים שעבר. על רגשותיו לא סיפר. "עשינו מה שהיה צריך! לא שאלנו שאלות..."

לאחרונה סיפר בראיון למיכל אשחר:

"כשהגעתי לקיבוץ, שאלתי במה אני צריך לעבוד? אמרו לי, בבריכות הדגים. אמרתי, אני לא יודע בזה כלום. אמרו לי, לא משנה. אז עבדתי שם ולמדתי מהשותף שלי לעבודה, יוחנן (סלע), שידע את העבודה.

אחר כך שאלו אותי, מה אתה יודע לעשות? אמרתי, למדתי חקלאות באנגליה. אמרו לי, זה לא בדיוק מתאים לנו, תשכח את מה שאתה יודע, נסדר לך הכשרה, נשלח אותך לקיבוץ גבת, תלמד עצי פרי. למדתי שם במשך שנה, ואז חזרתי לכאן. אמרו לי: עכשיו אתה כבר מומחה – הפכתי להיות מומחה לעצי פרי... טוב, תתחיל לגדל עצי פרי בכפר הנשיא!

לא היה את מי לשאול, לא היה כלום. אז התחלנו לנטוע. דבר ראשון נטענו זיתים. 45 הדונם שיש לנו, אני נטעתי אותם ביחד עם איזי פוזנר, זה היה הדבר הגדול הראשון. לאט לאט הוספנו סוגים שונים של עצי פרי, לראות מה מתאים לאיזור שלנו, והגענו למאות דונם, שהיו תרומה כלכלית משמעותית לקיבוץ בשנים הראשונות.

אחר כך אמרו לי: אתה מומחה לתפוחים, אבל אנחנו כבר לא צריכים אותך בתפוחים, תעבור למפעל. אמרתי, אין לי מושג במפעל, לא יודע כלום. אמרו לי: לא צריך, תלמד. עבדתי בהתחלה במחלקת השכר, ואח"כ אמרו: אתה תהיה אחראי על היחסים בין העובדים למפעל. ככה הייתי במפעל 25 שנה, גם בהנהלה. במהלך השנים הייתי גם מרכז משק, ומילאתי תפקידים רבים. עד שאמרו לי: עכשיו אתה יכול לעשות מה שאתה רוצה. אמרתי, אני לא יודע מה לעשות, כי עד עכשיו תמיד עשיתי מה שאמרו לי. מה שצריך. עכשיו אני בפנסיה, יום בשבוע אני נוסע לתל-חי ומשתתף בחוג של ניצולי שואה ורדיפות, זו הקבוצה הקרובה אליי.

לעמי, אורה, דינה, וכל החמולה שלא יכלו להיות כאן היום בגלל הקורונה, אנו איתכם באבלכם.

נתנחם בחייו הארוכים והמשמעותיים של זמי, ובכך שאינו סובל יותר.

נוח בשלום, זמי היקר, ליד שוש, בצל הזיתים שנטעת במו ידך, באדמת המטעים שלך, שלנו.

באהבה, רחל גינת